

ETİK DEĞERLER

Sezgin TETİK

Kaynak: Ders Kitabı

Kazanımlar

Bu bölümde;

- ❧ Bilişim teknolojilerini kullanırken dikkat edilmesi gereken etik ilkeleri kavrayacak,
- ❧ İnternet ortamını etik ilkelere uygun nasıl kullanabileceğinizi anlayacak,
- ❧ Etik ilkelerin ihlali sonucunda oluşabilecek durumlara örnek verebilecek,
- ❧ Bilişim teknolojileri ve İnternet'i kullanırken etik ilkelerin gerekliliğini sorgulayabileceksiniz.

1.1. Etik Değerler

Etik; bireylerin ahlaklı ve erdemli bir hayat yaşayabilmesi için hangi davranışlarının doğru, hangilerinin yanlış olduğunu araştıran bir felsefe dalıdır.

1.1. Etik Değerler

- œ Temelinde barındırdığı güzel ahlaklı, adaletli ve iyi insan olma özellikleri değişmese de
  - œ zamana,
  - œ bilimsel gelişmelere
  - œ toplumun gereklerine
- göre etik kavramına yüklenen anlam değişebilmektedir.

Bilişim Teknolojileri ve ETİK

- ❧ Bilişim teknolojilerinin ve İnternet'in kullanımını sırasında uyulması gereken kuralları tanımlayan ilkelere **bilişim etiği** denir.
- ❧ Bu ilkelerin **temel amacı**, bilişim teknolojileri ve İnternet'i kullanan bireylerin yanlış bir davranış sergilemesine engel olarak onları güvence altına almaktır.
- ❧ **Bilişim etiği**, bilişim teknolojilerinin kullanımını esnasında toplum tarafından kabul gören uyulması gereken kurallar bütünüdür.

Bilişim Teknolojileri ve ETİK

❧ Bilişim teknolojilerinin kullanımında yaşanan etik sorunların dört temel başlıkta ele alınır;

fikrî
mülkiyet

erişim

gizlilik

doğruluk

Fikrî Mülkiyet

kişinin kendi zihni tarafından ürettiği her türlü ürün olarak tanımlanmaktadır

Telif Hakkı

- Üretilen fikri eserin satma, sergileme gibi hakları

Creative Commons (CC)

- Eser sahibinin haklarını koruyarak eserin paylaşımının sağlanması

Özgür yazılımlar-Ticari yazılımlar

- General Public Licence - Genel Kamu Lisansı GPL
- Windows vs. Linux

Erişim (Bilgiye Erişim)

Bilgiye erişebilecek düzeyde bilişim bilgisi,

Bilginin yararlılığını test edecek düzeyde bilgi okuryazarlığı,

Bilgiye erişmenin varsa maddi karşılığı olan ekonomik g¼ç.

Gizlilik

- Arana motorlarında ardımızda bıraktığımız «ekmek kırıntılarını».
- Arana motorlarındaki reklamlar
- Hastane, banka gibi kurumlardaki bilgilerimiz

Gizlilik kavramı kişiyeye ait her türlü bilgiyi (ki bu bilgi sadece ad ve soyadı değil, kişinin duygu, düşünce, siyasi eğilim, dini inancı, planı ve korku gibi bilgilerini de içerir) saklama becerisidir.

<https://duckduckgo.com>

Doğruluk

☞ İnternet sayfalarındaki bilgiler doğru mu?

Doğru bilgiye ulaşmak için;

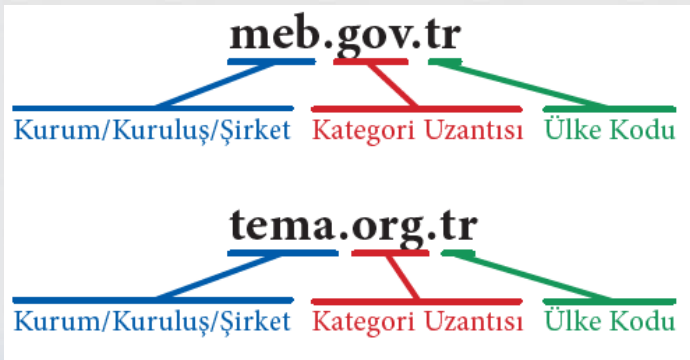
- ☞ Kullanıcıya bilgi aktaran kanal (İnternet sitesi, sosyal medya hesabı), kaynak belirtmelidir. Kaynağı belirtilmemiş bilgiye şüpheyile yaklaşılmalıdır.
- ☞ Elde edilen bilgiler üç farklı kaynaktan teyit edilmelidir.
- ☞ Bilgiyi aktaran İnternet sitesinin adresi kontrol edilmelidir.

Doğruluk

Alan adı uzantıları birçok İnternet sitesi için fikir verebilir. Örneğin;

- **.com** ya da **.net** alan adı uzantısına sahip İnternet siteleri ticari amaçlı sitelerdir.
- **.gov**: Devlet kurumlarının resmi sitelerinin uzantısıdır.
- **.org**: Ticari amacı olmayan vakıf, dernek ve organizasyonların
- **.edu**: Üniversite ve akademik kuruluşların
- **.k12**: Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise gibi eğitim kurumları

Doğruluk

- İnternetteki resimlerin doğruluğunu araştıralım.
- Bir paylaşım, insanları kışkırtıp şiddet olayları çıkarmak için yapılmış olabilir.

Google
Görseller

Doğruluk

Uluslararası Bilgisayar Etik Enstitüsüne göre bilişim teknolojilerinin doğru bir şekilde kullanılabilmesi için aşağıda belirtilen 10 kurala uyulması gerekmektedir.

1. Bilişim teknolojilerini başkalarına zarar vermek için kullanmamalısınız.
2. Başkalarının bilişim teknolojisi aracılığı ile oluşturduğu çalışmaları karıştırmamalısınız.
3. Başkasına ait olan verileri incelememelisiniz.
4. Bilişim teknolojilerini hırsızlık yapmak için kullanmamalısınız.
5. Bilişim teknolojilerini yalancı şahitlik yapmak için kullanmamalısınız.
6. Lisanssız ya da kırılmış/kopyalanmış yazılımları kullanmamalısınız.
7. Başkalarının bilişim teknolojilerini izinsiz kullanmamalısınız.
8. Başkalarının bilişim teknolojileri aracılığı ile elde ettiği çalışmalarını kendinize mal etmemelisiniz.
9. Yazdığınız programların ya da tasarladığınız sistemlerin sonuçlarını göz önünde bulundurmalısınız.
10. Bilişim teknolojilerini her zaman saygı kuralları çerçevesinde kullanmalı ve diğer insanlara saygı duymalısınız.

İnternet Etiği

video

İnternet Etiği

İnternet ortamında uyulması gereken etik kurallar

- Bize yapılmasından hoşlanmadığımız davranışları başkalarına yapmaktan kaçınmalıyız.
- Bir durum karşısında İnternet'te nasıl davranmamız gerektiği konusunda kararsız kaldığımız zaman gerçek hayatta böyle bir durum karşısında nasıl davranıyorsak öyle davranmalıyız.
- İnternet'te karşılaştığımız ancak yüzünü görmediğimiz, sesini duymadığımız kişilere saygı kuralları çerçevesinde davranmalıyız.
- İnternet sadece belirli bir ırkın, topluluğun ya da ülkenin tekelinde değildir. Tüm dünyadan pek çok farklı kültür ve inanca sahip insan İnternet ortamında varlık göstermektedir. Her kültüre ve inanca saygılı olmak, yanlış anlaşılabilir davranışlardan kaçınmak gerektiği unutulmamalıdır.
- İnternet'i yeni kullanmaya başlayan kişilerin yapacağı yanlış davranışlara karşı onlara anlayış gösterip yardımcı olmaya çalışmak ve yol göstermek gerektiği de unutulmamalıdır.

İnternet Etiği

İnternet ortamında uyulması gereken etik kurallar

- Özellikle sosyal medya, sohbet ve forum alanlarındaki kişiler ile ağız dalaşı yapmaktan kaçınmalı, başka insanları rahatsız etmeden yazışmaya özen göstermeliyiz. Ayrıca, sürekli olarak büyük harfler ile yazışmanın İnternet ortamında bağırarak anlamına geldiği unutulmamalıdır.
- İnsanların özel hayatına karşı saygı göstererek kişilerin sırlarının İnternet ortamında paylaşılmamasına dikkat edilmesi gerektiği unutulmamalıdır.
- İnternet'te kaba ve küfürlü bir dil kullanımından kaçınarak gerçek hayatta karşımızdaki insanlara söyleyemeyeceğimiz ya da yazamayacağımız bir dil kullanmamalıyız.
- İnternet'i başkalarına zarar vermek ya da yasa dışı amaçlar için kullanmamalı ve başkalarının da bu amaçla kullanmasına izin vermemeliyiz.
- İnternet ortamında insanların kişilik haklarına özen göstererek onların paylaştığı bilginin izinsiz kullanımından kaçınmamız gerektiği de unutulmamalıdır.

İnternet Etiği

Siber zorbalığa maruz kalmanız durumunda yapmanız gerekenler:

- Zorbalık yapan hesaplara cevap vermeyiniz, **onlarla tartışmaya girmeyiniz**. İlk yapmanız gereken, zorbalık yapan hesabı **engellemektir**.
- Bu hesapları, bulunduğunuz sosyal medya platformundaki “**Bildir/Şikayet Et**” bağlantısını kullanarak şikayet ediniz. Böylece bu kişilerin size yaptığı etik dışı davranışları başkalarına da yapmasını engellemiş olursunuz.
- Size yönelik etik dışı davranışlar artarak ve ağırlaşarak devam ederse bunların ekran görüntülerini ve mesajları **kaydediniz**. Bu kanıtlarla birlikte ailenizin ya da rehber öğretmeninizin gözetiminde hukuki yollara başvurunuz.
- Siber zorbalığa maruz kalan **başka kişiler** de olabilir. Böyle durumlarda bu kişilere ne yapmaları gerektiği konusunda yardımcı olabilir, kötü kullanım bildirimini siz de yapabilirsiniz.